

AVRAM IANCU ȘI PROBLEMA CREĂRII DACO-ROMÂNIEI

de
GH. I. BODEA

Anii imediat următori înăbușirii revoluției învederează limpede dezideratele sociale și naționale ce stau în fața revoluționarilor români. Îndeosebi proiectele creării unei „*Daco-Românii*” vehiculate imediat după revoluție prin cercurile mai versate românești. La Viena, cercurile conducătoare știau că pentru românii din Austria și aceia din Principate ideea de unire politică și națională constituie un punct programatic principal al mișcărilor revoluționare de la 1848—1849. Se știa de demersurile lui Ion Maiorescu la Frankfurt, se cunoșteau încercările de la Paris, unde fusese înființată Societatea daco-română și de multe alte încercări de acest gen în Principatele Române, cu atît de strînse legături, pe atîtea planuri, cu românii din Transilvania. Chiar și numai gîndul la un asemenea proiect era în măsură să incomodeze noul regim din capitala imperiului austriac.

Proiectele daco-românești nu erau deloc o ficțiune, acțiunile pentru unirea românilor fiind dese și repetate în anii 1849—1852. În condițiile triumfului reacțiunii austriece, conducătorii românilor transilvăneni în frunte cu Simion Bărnuțiu, A. T. Laurian, Avram Iancu, A. Sterca-Șuluțiu, A. Papiu-Ilarian ș.a., se angajează într-o vastă campanie petițională, prin care se îndreaptă spre Curtea Vieneză cu cererile națiunii, depunînd strădanii demne de laudă pentru a demonstra îndreptățirile cauzei românești.

Generația care făcuse revoluția crede cu îndărătnicie în dreptatea cauzei pentru care luptase, chiar atunci cînd ingratitudea imperială se dovedea refractară înoririlor. Constituția austriacă din 1849 spulberase parțial visurile egalitare ale românilor din imperiu, care au văzut că sub învelișul înșelător al vorbelor liberale se activau stările unui constituționalism feudal anacronic¹. La 12 martie 1849 conducătorii românilor protestează printr-un memoriu, scriind deschis că pentru români „s-au îngreuiat unirea, ce este pentru dînsa singurul mijloc de a se ridica”, altfel națiunea „va rămîne iară dezbinată, ba încă supusă

¹ Pompiliu Teodor, *Avram Iancu în memorialistică*, Cluj, 1972, p. 12—13

la națiunile privilegiate mai înainte"². Dorim, încheie reprezentanții națiunii, „ca și românii să stea de sine, ca români”, deci „unirea tuturor românilor monarhiei austriece”, ca etapă pregătitoare a unirii generale a poporului român. De altfel, în ascuns, proiectul creării unui mare stat daco-român unitar se discută nu numai în cercurile conducătoare ale revoluționarilor români, dar și în rindurile largi ale poporului. Popularitatea imensă de care se bucură „Regele munților”, Avram Iancu, în inimile tuturor românilor îi conferă acestuia postura de conducător, de domnitor al proiectatului și doritului stat daco-român.

Documente aflătoare în arhivele vieneze aduc informații și date noi asupra acțiunii Iancului în anii 1849—1852 pentru unirea tuturor românilor. Aceste documente contribuie la elucidarea unor aspecte încă neclare din biografia lui Avram Iancu și a altor revoluționari români, pentru perioada amintită, dezvăluind totodată încă o încercare a pașoptiștilor români de a crea un stat național unitar. În același timp, documentele aduc mărturii despre popularitatea pe care o avea, dragostea, stima și prețuirea de care se bucura Iancu în sufletul poporului român.

La 29 octombrie 1849, din Arad este expediat un raport semnat de Thun, care cuprinde o analiză a situației populației românești din Comitatul Cenadului și Aradului. „Între români — arată raportul — domină o anumită fierbere care este întreținută de preoți și emisari și care are scopul definit să fondeze un mare imperiu românesc pînă la Tisa, al cărui guvernator sau rege să devină Iancu. Iancu este numit aici în general cu numele de „regele Iancu” și se pare că le-a promis că nu va suporta unguri sau nemți în imperiul român ce urmează să fie fondat, iar în ultimul timp se adaugă faptul că comunele românești de la granița Transilvaniei se arată deloc binevoitoare față de prestarea dărilor și trăiesc cu iluzia că aceasta ar trebui să înceteze în viitor”³.

Peste puțin timp, la 20 decembrie 1849, Căpitănia cezaro-crăiască din Brașov trimite guvernatorului Wolgemuth un raport detaliat referitor la existența unei societăți românești în localitate, care ar avea drept țel „stabilirea unui minister la Viena, organizarea Transilvaniei și a Principatelor Dunărene într-un imperiu daco-român. Vorbind despre răscoala armată care trebuie să izbucnească mai întii în Principatele Dunărene și care ar fi urmat să se extindă în provinciile austriece învecinate, Tell s-ar fi exprimat că „Iancu ar fi un al doilea Trăian, ba încă mai mare decît acesta, iar providența l-ar fi ales în scopul de a restabili vechiul imperiu daco-roman”. Se pare că românii, după afirmațiile lor, ar avea arme și muniții din belșug, pe care Iancu și ceilalți tribuni și prefecți români le-ar ține ascunse în munții de la Zlatna și Abrud.

² Cererile românilor din Monarchia austriacă, Viena, 1849, p. 14—15

³ *Kriegsarchiv*, Wien, Feldakten, Hauptarme Ungarn, 1849, p. 10—28

Raportul mai subliniază că Avram Iancu se pregătește pentru o călătorie la Viena. Pentru această călătorie, negustorii români brașoveni au pus la dispoziție 8000 de florini și „se pare că alți 8000 de florini provin din Țara Românească”⁴.

Așadar, Avram Iancu se pregătea pentru călătoria la Viena. Era prima lui ieșire peste granițele Transilvaniei. Pleca la insistențele prietenilor, care se aflau acum la Viena, ori în alte părți ale Europei (Simion Bărnuțiu, A. T. Laurian, Aron Florian, Ion Măiorescu etc.), și a celor rămași acasă, pentru a încerca acolo să obțină ceea ce nu putuse obține de la oficialitățile locale, în chestiunea pădurilor moțesti. Călătoria ce urma să a facă o urmăreau cu atenție toți: moșii din munții Apuseni, românii din Sibiu, Brașov și jur, cei din Beiuș și Oradea. O urmăreau cu bucurie și speranță. Cu răutate și vădită îngrijorare o urmăreau autoritățile austriece, care prin renumita lor rețea de spionaj afluaseră însă că adevăratul scop al călătoriei lui Iancu era legat și de intervenția la Viena în favoarea problemei pădurilor moțesti, dar și de consultările secrete pe care urma să le aibă în Saxonia cu Simion Bărnuțiu în legătură cu pregătirea organizării tuturor românilor într-o „Daco-Românie” al cărei domnitor ales de popor urma să fie Avram Iancu. Acest fapt reiese și din declarația lui Cristian Tell, revoluționarul muntean refugiat la Brașov, și din cele ale pașoptistului Gheorghe Magheru, pe care — aproape cert — Iancu îl întâlnește la Viena, din informațiile indirecte și disparate ce rezultă din unele documente bărnuțiene, și direct, precis, din rapoartele serviciilor secrete austriece din primăvara anului 1850 când Iancu pleacă spre Viena, Tirol, Saxonia, Praga înconjurat de prieteni, urmărit permanent de ochii iscoditori ai agenților secreți austrieци.

Din arhivele vieneze a fost scos la lumină un document important nu numai pentru această perioadă a activității lui Iancu, ci pentru întreaga lui biografie. Este vorba de pașaportul eliberat pentru Avram Iancu la 22 ianuarie 1850, semnat de guvernatorul Transilvaniei. Pentru interesul deosebit pe care îl prezintă acest document îl publicăm în întregime, în traducere românească: „No. 67. Pașaport de călătorie de la Guvernământul cezaro-regesc ardelean militar și civil. Pentru Avram Iancu. Ani: 26. Religia: greco-neunită (ortodoxă — n.n.). Statura: mare. Fața: lunguiață. Părul: blond. Ochii: cenușii. Gura: proporționată. Nasul: ușor acvilin. Caracteristici speciale: mustață și favoriți. Semnătura proprie. Ocupația: avocat. Născut, stabilit, locuind: Vidra de sus în Transilvania. Același călătorește din Ardeal, de la Sibiu, prin Pesta și Viena, în Tirol și Saxonia. Acest pașaport este valabil 6 luni. Sibiu,

⁴ H. H. St. A., Wien, *Kabinetsarchiv*, Geheime Akten, Nechlasst. Schwarzenberg

* Mulțumim și pe această cale colegului Costin Feneșan, cercetător științific, pentru amabilitatea cu care ne-a ajutat în traducerea din limba germană a documentelor prezente.

22 ianuarie 1850. Wolgemuth m.p. F.m.L.t. (Feldmareșal-leutnant-n.n. G.I.B.)⁵.

Datele din acest pașaport, pe lângă faptul că întregesc portretul fizic al lui Iancu, ne oferă informații prețioase și asupra destinației călătoriei: prin Pesta și Viena, în Tirol și Saxonia. Iancu cere pașaport și pentru Saxonia pentru a-l întâlni pe Simion Bărnuțiu, aflat acolo la una din stațiunile balneare pentru tratament.

Pașaportul lui Simion Balint, eliberat în aceeași zi cu al lui Iancu, arată că posesorul pleacă din Sibiu prin Pesta la Viena, actul fiind valabil 3 luni, iar cel al tânărului student Ion Maior, eliberat la 29 ianuarie 1850, arată că acesta călătorește din Sibiu prin Oradea Mare la Viena și că documentul este valabil timp de o lună⁶. Cei doi îl vor însoți pe Iancu pînă la Viena. Rezultă și de aici că Iancu avea și alte misiuni cu ocazia acestei călătorii.

La 3 februarie 1850, însoțit de Simion Balint și Ion Maior, Avram Iancu pleacă din Vidra de sus spre Viena și ajunge în aceeași seară la Hălmagiu. După un drum de două zile Iancu și ai săi ajung la Beiuș, întâmpinați de mult popor. La 6 februarie Iancu ajunge la Oradea. Aici, ca și în alte localități, se pune în evidență odată mai mult prestigiul uriaș de care se bucură Iancu în rindurile populației din Transilvania, atât române cit și maghiare. La Oradea, alături de români, mii de cetățeni maghiari l-au așteptat ore întregi, exclamînd la apariția lui: „Ez ám a motz fiu” (Acesta-i adevăratul fiu de moț) și „Eljen Jánku” (Să trăiască Iancu). Era un omagiu spontan al maselor care, dincolo de orice prejudecată naționalistă, apreciau în persoana lui Iancu meritele sale de luptător neînfricat pentru interesele maselor largi, pentru dreptul iobagilor la o viață liberă, fără însemnul degradant al dependenței omului față de om.

În ziua de 7 februarie la plecarea din Oradea — după cum scrie Balint — „prin sute de oameni trebuirăm a ne rumpe cale și a pleca, cari fiind că erau tot maghiari strigau în limba lor după noi: „éljen Iancu, Iancu, să trăiască Iancu”⁷.

Plecat din Oradea, la 9 februarie, Iancu ajunge la Szolnok, de unde își continuă călătoria cu trenul pînă la Pesta, ajungînd în aceeași seară. Odată cu el pleca din Oradea spre Pesta și raportul poliției orădene, datat 7 februarie 1850. Raportul era semnat de generalul maior Braunhof și era adresat superiorului său pestan, Haynau. Din raport reiese că Iancu a fost invitat la poliția din Oradea unde a lăsat o bună impresie. „Este un bărbat tînăr, care pare blind, care vorbește bine ungurește, destul de bine latinește, însă cu greu nemțește”. În fața polițiștilor, din motive lesne de înțeles, Iancu „a vorbit cu entuziasm despre maiestatea sa împăratul, despre întreaga dinastie imperială, și cu cea

⁵ H. H. St. A., Wien, Informationsbüro, Fasc. 15, 1605/A, No. 67

⁶ *Ibidem*

⁷ *Blajul*, 1934, nr. 5, p. 222--224

mai înaltă stimă pentru excelența voastră", raporta, evident flatindu-și superiorul, șeful poliției orădene⁸.

La Pesta, Iancu este invitat de locuitorii români, este vizitat de studenți, este aclamat, adulat, chiar și oficialitățile organizează la 11 februarie 1850 o serată și un bal în cinstea lui. Dar din umbră, poliția secretă lucrează, este mereu cu ochii pe el. Încă nu apucase să plece din Pesta, când sosește din Oradea un alt raport datat 16 februarie 1850, semnat de același Braunhof, cu vești noi pentru Haynau, despre Avram Iancu. Din raport rezultă că, deși oficial Iancu și-a motivat călătoria, ea fiind un răspuns la invitația primită de a participa în Tirol la inaugurarea unui monument închinat voluntarilor căzuți pentru cauza imperială, dar motivul real al călătoriei în Saxonia este întâlnirea cu președintele Comitetului român Simion Bărnuțiu⁹ care se găsește într-o localitate balneară, pentru a-și îngriji sănătatea zdruncinată (...). Gîndul românilor nemulțumiți ar fi să se întemeieze o țară de coroană românească proprie, cu funcționari naționali, al cărui guvernator să devină Avram Iancu¹⁰.

La 20 februarie 1850 Iancu și însoțitorii săi ajung la Viena după o călătorie pe Dunăre cu vaporul „Ferdinand”.

La Viena Iancu este întâmpinat de Simion Bărnuțiu, A. T. Laurian, Ion Maiorescu, Popazu, Aron Florian și alți revoluționari transilvăneni și munteni aflați aici. După cum se știe, Simion Bărnuțiu, bolnav, se afla internat la 16 decembrie 1849 într-un sanatoriu la Tarant, lângă Drezda¹⁰. La 23 ianuarie 1850 Bărnuțiu se mută în sanatoriul doctorului Nicau la Kaltenleutgeben, în regiunea Mödling, din Austria de jos, pe valea riului Liesing, și se pare că întrerupe tratamentul pentru a veni la Viena și a se întâlni cu Avram Iancu, după care se reîntoarce la sanatoriu unde se găsește sigur și în lunile următoare, pînă spre toamna anului¹¹. Între Simion Bărnuțiu și Avram Iancu se legase „o amiciție intimă”, încă de la Sibiu, din timpul revoluției, „încît Bărnuțiu era idolul lui Iancu; și cuvintele acestuia erau sancte scripturi pentru el (...). Unde Simion Bărnuțiu și Avram Iancu erau împreună acolo trebuia să fie și puls și mișcare” — nota G. Bogdan-Duică¹².

Cu siguranță prima rundă a convorbirilor între Iancu și Bărnuțiu împreună cu ceilalți revoluționari munteni și transilvăneni, preocupați cu toții de crearea unui stat național român unitar are loc acum, în februarie 1850. În inimile fierbinți ale revoluționarilor români proiectele daco-românești prind tot mai mult contur. Sfatul și părerea „bătrînului” Simion Bărnuțiu, ideologul revoluției transilvănene, prețuiau

⁸ H. H. St. A., Wien, Informationsbüro, Fasc. 15, 1605/A, 4783 Pz.

⁹ *Ibidem*

¹⁰ G. Bogdan-Duică, *Viața și ideile lui Simeon Bărnuțiu*, București, 1924, p. 128—129

¹¹ *Ibidem*. Vezi și Enea Hodoș, *Din corespondența lui Simion Bărnuțiu și a contemporanilor săi*, Sibiu, 1944, p. 6

¹² G. Bogdan-Duică, *op. cit.*, p. 69

mult în ochii mai tinărilor său pielen. Avram Iancu, pe care proiectele pașoptiștilor români îl vedeau domnitor al viitorului stat daco-românesc. Elocvente în acest sens sînt cuvintele însuflețite pe care le scrie la 2/14 martie 1850 de la Viena Gheorghe Magheru lui George Barițiu, evident sub impresia convorbirilor cu Iancu: „Frate, avem puțini oameni (ca Iancu-n.n. G.I.B.) la glasul cărora se deschid cu amor inimile și auzul poporului, și cată, de voim să ne împlinim datoria de patrioți, cată să păzim pe acești oameni de orice pericol și să nu-i lăsăm pe cit ne stă în putință să cadă în cursele ce le întind merou inemicii dechiarati sau ascunși ai națiunii noastre”¹³.

Îngrijorarea și temerile lui Magheru nu erau lipsite de temei. Iancu se afla în permanență în atenția poliției secrete austriece. La 6 martie 1850, din Pesta, Haynau trimite ministrului de interne al imperiului, Bach, toate rapoartele și informațiile deținute cu „mai multe detalii despre personalitatea și scopurile călătoriei căpeteniei francțiorilor români Avram Iancu, pe care le consider demne de a le aduce la cunoștința luminăției voastre”¹⁴. Credem că nu e greu de stabilit o legătură între „grija” deosebită pe care o poartă însuși ministrul de interne Bach revoluționarului român și întrevederile infructuoase ale lui Iancu cu împăratul Franz Iozef.

Între timp „eroul Iancu” — cum e numit într-o corespondență particulară din vara anului 1850 — are legături strînse la Viena cu tineretul românesc aflat acolo, cu care-și frămîntă în lungi discuții ideile și gîndurile¹⁵.

Mihnit și nemulțumit, întristat și revoltat în urma întrevederii cu împăratul, Iancu și alți cîțiva pleacă acasă la 12 martie 1850, „seara la 8 ore, cu drumu de fier”¹⁶.

Legăturile cu Simion Bărnuțiu sînt păstrate prin corespondență. La 1 iunie 1850 Bărnuțiu notează: „S-au expediat scrisorile Iancului cu 50 f.Cm. la Innsbruck, prin Staat comandatura”¹⁷. Este legată această corespondență de participarea lui Iancu la inaugurarea monumentului de la Innsbruck? Se pare că da.

Cert este că la începutul lunii august 1850 Iancu însoțit de prietenul și tovarășul lui de luptă și idei Andreica sosește din nou la Viena. La 10 august 1850 Bărnuțiu notează, se pare, la Kaltenleutgeben: „Adventul Iancului și Andreica”¹⁸. Următoarele două însemnări din notesul lui Simion Bărnuțiu sînt încă neelucidate pe deplin de istoriografii lui Avram Iancu. Sigur este că Iancu l-a căutat pe Simion Bărnuțiu la sanatoriul din Kaltenleutgeben. La 17 august 1850 Bărnuțiu no-

¹³ *Din istoria Transilvaniei*, vol. II., București, 1961, p. 139

¹⁴ H. H. St. A., Wien, Informationsbüro, Fasc. 15, 1605/A, 4783 Pz.

¹⁵ Enea Hodoș, *op. cit.*, p. 19

¹⁶ G. Bogdan-Duică, *Notesul de însemnări al lui Simion Bărnuțiu, 1849—1863*, în *Anuarul Institutului de istorie națională*, Cluj, 1924, p. 212

¹⁷ *Ibidem*, p. 119

¹⁸ *Ibidem*

tează că a plecat cu Iancu la Baden (o altă localitate balneară nu departe de Kaltenleutgeben), iar de aici la Praga. Ce anume au făcut la Praga nu s-a aflat încă în mod precis, dar la 26 august 1850 Bărnuțiu notează „întoarcerea de la Praga”¹⁹. Iată încă un episod enigmatic din viața Iancului. Oricum, călătoria aceasta pe care o întreprinde împreună cu Simion Bărnuțiu nu poate fi străină de planurile și gândurile legate de încheierea unei Daco-Românie de mult visată. Se pare că la Praga Iancu va cheltui „mulți bani, pentru a determina să fie publicate în periodicele locale, materiale favorabile cauzei românilor din Transilvania”²⁰.

Reîntors de la Praga, Iancu va sta mai multe luni la Viena continuând lupta pentru obținerea drepturilor făgăduite poporului său. În urma refuzului acceptării decorațiilor austriece și a activității colective în folosul națiunii române, a ideii de reunire a tuturor românilor într-o Daco-Românie, poliția austriacă hotărăște să destrame centrul revoluționar român de la Viena alungându-i pe Avram Iancu, S. Bărnuțiu, A. T. Laurian, V. Fodor, I. Maiorescu și pe ceilalți. Avram Iancu „a plecat acasă” la 22 februarie 1851, așa cum nota Bărnuțiu, care lua drumul Italiei²¹.

Iancu s-a întors de la Viena cu inima strânsă. Forțele reacționare erau covârșitoare, stăpîne din nou pe toată Europa. Orice speranță în mitul împăratului și a acoliților lui se spulberase. Pentru moment și planurile privind nașterea unei Daco-Românie sînt greu de realizat. Dar încă nu se considera bătut. Abia ajuns acasă, în munții săi, continuă febril activitatea în folosul proceselor dintre munteni și fisc.

Prezența și activitatea lui îngrijorează autoritățile locale. Poliția secretă este mereu pe urmele lui, rapoartele despre Iancu sînt trimise forurilor superioare, ministrului de interne Bach, personal. La 24 martie 1851 din Sibiu pleacă raportul poliției secrete către ministrul Bach, în care, vorbindu-se de frămîntările din sinul românilor transilvăneni, se arată: „Acești oameni nu au de fapt nimic de pierdut și sînt conduși de îngîmfare și ambiție exagerată iar în capetele lor ici și colo se vehiculează ideea unei ROMÂNII mari care să unească toate părțile neamului românesc dinăuntrul și dinafara Austriei (s.n.-G.I.B.) într-un stat neatîrnat. Există aici și unele urme că sînt cultivate în secret legături între acești oameni și cei cu gânduri identice din Principatele învecinate, fără a se putea pînă acum, cu toate eforturile depuse, cerceta puncte de reper și materiale precise și doveditoare”. Fiind unul din principalii propagatori ai acestei idei Avram Iancu este supus unei supravegheri stricte și secrete — se raportează ministrului de interne a imperiului habsburgic, Bach²².

¹⁹ *Ibidem*

²⁰ Horia Ursu, *Avram Iancu*, București, 1966, p. 213

²¹ G. Bogdan-Duică, *op. cit.*, p. 221

²² H. H. St. A., Wien, Cabinetsarchiv, Geheime akten Nachlatz Schwartzenberg

Și rapoartele poliției secrete continuă să ia calea Vienei tot mai des. La 4 aprilie 1851, maiorul Imbrisevic din Alba Iulia raportează comandamentului militar și civil că populația transilvăneană ține la Iancu, iar românii „care sînt decorați cu ordine cezaro-regești austriece, și care sînt cei mai mulți din jurul lui Iancu, se pare că nu mai vor de la un anumit timp să le poarte. Dă de bănuț că în aceasta este influența lui Iancu, după ce se pare că nici el nu acceptă decorațiile ce i-au fost conferite”²³.

Locțiitorul guvernatorului Wolgemuth, la 21 aprilie 1851, trimite un nou raport către ministrul de interne Bach în care accentuează influența pe care o are Iancu asupra națiunii române și a celorlalți conducători români, subliniind și măsurile care s-au luat pentru supravegherea lui, pentru a-i paraliza influența²⁴.

Autoritățile și poliția austriacă vor face totul pentru a anihila activitatea și influența „Craiului munților”, cel care dorea unirea tuturor românilor într-un stat național liber și independent. Arestarea și maltratarea eroului revoluționar Avram Iancu în august 1852 a fost metoda cea mai perfidă, mai samavolnică și mai lașă prin care autoritățile austriece au reușit să zdruncine nervii și sănătatea, să paralizeze voința și să declanșeze boala care a măcinat viața scurtă a acestui erou al neamului românesc.

Idealul lui, al întregului neam românesc, se va înlăptui la 1 Decembrie 1918, în cetatea de la Alba Iulia, acolo unde și-au jertfit viața pentru neam și popor Horea, Cloșca și Crișan, acolo unde a fost batjocorit și maltratat în chip înjositor Avram Iancu, „Craiul munților”, marele tribun și luptător înflăcărat pentru drepturile sociale și naționale ale poporului român.

AVRAM IANCU ET LE PROBLÈME DE LA CRÉATION DE LA DACO-ROUMANIE

(Résumé)

Basé sur une riche documentation en Roumanie et dans les archives de Vienne (mise à notre disposition avec générosité par le professeur Alexander Randa que nous remercions encore), inédite pour la plupart ou très peu connue, l'ouvrage présente et contribue à l'élucidation d'un aspect important de la vie et de l'œuvre d'Avram Iancu; celui de la lutte pour les droits nationaux du peuple roumain de la Monarchie des Habsbourg, pendant les années qui suivaient immédiatement la révolution de 1848—1849 de la Transylvanie, aussi bien qu'à l'éclaircissement des tentatives de certains révolutionnaires de 1848 (A. Iancu, S. Bărnuț, C. Tell, A. T. Laurian, Ion Maiorescu, Aron Florian, Gheorghe Magheru etc.) de mettre en application le projet de création de la „Daco-Roumanie”, celui de l'union de tous les Roumains dans un seul état national.

²³ *Ibidem*

²⁴ *Ibidem*, 5628/A; Gh. I. Bodea, 1850—1851: Călătoriile lui Avram Iancu la Viena, în *Magazin istoric*, 1976, nr. 6, p. 18—21 și 24